

Het belang van Nederlandse én Europese due diligence-wetgeving

Juli 2020

Als onderdeel van de doordachte mix van vrijwillige en bindende beleidsmaatregelen¹ is zowel nationale en Europese wetgeving nodig. Terwijl de ontwikkeling van Europees MVO-beleid zich nog in de beginfase bevindt en lang kan duren, kan Nederland een koplopperspositie innemen door due diligence-wetgeving in te voeren. Goed doordachte wetgeving in Nederland is een belangrijke stap richting ambitieuze EU-wetgeving.

Het MVO Platform vindt due diligence-wetgeving op EU-niveau van groot belang om de naleving van MVO-normen door bedrijven te bevorderen. Tegelijkertijd heeft de Nederlandse overheid volgens de UN Guiding Principles een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat bedrijven die op de Nederlandse markt opereren mensenrechten en het milieu in hun ketens respecteren. Terwijl de Nederlandse overheid zich in Europa (en binnen de VN) inzet voor een doordachte mix van IMVO-beleidsmaatregelen, inclusief brede due diligence-wetgeving, is het om verschillende redenen van belang om ook in Nederland brede wetgeving te ontwikkelen en in te voeren.

Leiderschapspositie van Nederland binnen EU

Nederland positioneert zich graag als koploper op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en er zijn in Nederland in de afgelopen jaren zeker vooruitstrevende en vernieuwende stappen gezet op dit gebied. Uit de verschillende onderzoeken in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken blijkt dat het voor een goede doordachte mix van IMVO-beleidsmaatregelen belangrijk is dat ook de volgende stap gezet wordt: het invoeren van een verplichting tot het doen van due diligence.² Nederland heeft een unieke kans om ook in de ontwikkeling van wetgeving een koploper en gidsland te worden. Vooralsnog kijkt de EU vooral naar Frankrijk, het eerste land met brede due diligence-wetgeving. Ook in andere EU-landen wordt gewerkt aan MVO-wetgeving, waaronder Duitsland, Oostenrijk en Finland.³ Als het kabinet nu doorpakt en ambitieuze wetgeving ontwikkelt, dan kan Nederland een leiderschapspositie innemen in de Europese discussie.

Momentum om door te pakken in aanpak misstanden

Bovendien is in Nederland, na jaren van onderzoeken, evaluaties en consultaties, nu het moment aangebroken om door te pakken met de invoering van wetgeving. Binnen de Europese Commissie is enige beweging ontstaan, maar voor het bereiken van politieke overeenstemming tussen de 27 EU-lidstaten, het consultatieproces en de ontwikkeling van wetgeving zelf zal nog lange tijd nodig zijn.⁴ Op het gebied van MVO staat de Europese Commissie nog helemaal aan het begin van dit proces: het is de Commissie tot op heden nog niet gelukt om een Europees actieplan voor MVO te ontwikkelen, ondanks de jarenlange inzet van Nederland hiervoor.⁵

Over het algemeen duurt het lang voordat de EU-lidstaten onderling overeenstemming bereiken over wet- of regelgeving. Ter illustratie: al in 2014 deed de Europese Commissie een beleidsvoorstel op het gebied van conflictmineralen. Pas in 2021, zeven jaar later, wordt de Conflictmineralenverordening die hier uiteindelijk uit voortvloeide van kracht in de lidstaten.⁶ Het is daarom van groot belang dat Nederland in de tussentijd zelf wetgeving ontwikkelt, als opstap naar ambitieuze EU-regelgeving.

Succesvolle elementen als basis voor solide EU-wetgeving

Nationale due diligence-wetgeving, zoals nu bediscussieerd in Nederland, maar bijvoorbeeld ook in België, Duitsland en Finland, verhoogt uiteindelijk de standaard van discussies op EU-niveau: het helpt om de lat hoog te leggen en robuuste en doeltreffende EU-wetgeving te waarborgen; een “race to the top” waarin de hoogste standaard wordt gehanteerd en de meest succesvolle elementen van nationale initiatieven worden gebruikt. Daarnaast verwijst de EU nu vooral naar de Franse wet, waarbij civiele aansprakelijkheid de belangrijkste handhavingsroute is, terwijl er meerdere manieren zijn. Het MVO Platform heeft voor de Nederlandse context een model ontwikkeld met een publieke,

onafhankelijke toezichthouder die het lerend vermogen van bedrijven bevordert en in het toezicht rekening houdt met de grootte van het bedrijf, de positie in de keten en het risico op impacts.⁷ Als Nederland dit model ontwikkelt en invoert, kan dat een waardevolle bijdrage leveren aan eventuele Europese regelgeving.

Bedrijven voorbereiden

De UN Guiding Principles for Business and Human Rights en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, die bedrijven sowieso al moeten naleven, zijn de basis voor alle due diligence-wetgevingsinitiatieven in Europa. Ook een Nederlandse brede due diligence-wet wordt op deze richtlijnen gestoeld. Door deze wet in te voeren, is de Nederlandse overheid al voorbereid op eventuele Europese regelgeving en heeft ze een deel van de werkzaamheden om nieuwe EU-vereisten te implementeren al gedaan. Ook kan zo ervaring worden opgedaan met het toezicht op wetgeving, waarmee Nederland dan vooroploopt in Europa. Hierdoor zijn Nederlandse bedrijven goed voorbereid op eventuele Europese regelgeving, waardoor ze bij de implementatie ervan meteen een voorsprong hebben op bedrijven uit andere Europese landen.

Nationale regulering leidt niet tot problemen of concurrentienadelen

Verschillen in nationale regulering binnen de Europese interne markt komen vaak voor. Uit het onderzoek van de hoogleraren Van Dam en Scheltema in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken blijkt dat dit niet tot problemen of concurrentienadelen hoeft te leiden.⁸ Daarnaast verwacht de Nederlandse overheid al van Nederlandse ondernemingen dat zij de OESO-richtlijnen, en dus due diligence, implementeren. Als er door wetgeving al concurrentienadelen voor Nederlandse bedrijven zouden ontstaan, dan staan daar belangrijke voordelen als een beter risicomanagement, een sterkere markt- en kredietpositie en een grotere bijdrage aan waarde creatie tegenover. Bovendien biedt de Nederlandse overheid, meer dan in andere landen, ook een uitgebreid palet aan ondersteuningsmaatregelen voor bedrijven aan op het gebied van MVO.

Per slot van rekening gaat het hier ook om een kwestie van politiek leiderschap: durft Nederland de stap te zetten om leidend in Europa te zijn met goed doordachte, ambitieuze MVO-wetgeving? Het is hoog tijd dat het kabinet werk maakt van het voorkomen van mensenrechtenschendingen en milieuschade in de productieketens van Nederlandse bedrijven en daarom ambitieuze due diligence-wetgeving invoert.

---

¹ MVO Platform, [Effectief MVO beleid vraagt om een doordachte mix van vrijwillige en bindende beleidsmaatregelen](#).

² Een overzicht van alle onderzoeken is [hier](#) te vinden. Het onderzoek *Dwingende en vrijwillige IMVO-maatregelen* van Andersson Elffers Felix stelt op basis van verschillende cases dat een smart mix met wetgeving is nodig voor effectief beleid. In het onderzoek *IMVO Maatregelen in Bedrijfsperspectief* van The Terrace is wet- en regelgeving op gepaste zorgvuldigheid één van de meest genoemde overheidsinstrumenten; ten opzichte van het verleden wordt het instrument voor het heden en de toekomst veel vaker gekozen. Voor de toekomst verwachten bedrijven zelfs dat dit het meest invloedrijke beleidsinstrument zal zijn om verbetering te realiseren.

³ Zie ook dit [overzicht](#) van alle ontwikkelingen in verschillende Europese landen.

⁴ Ook minister Kaag sprak tijdens het [AO IMVO](#) in maart 2020 haar twijfels uit over hoe snel Europees MVO-beleid tot stand zou kunnen komen: “Tegelijkertijd moeten we hier Europees aan blijven trekken, maar ik kan u zeggen dat Nederland iedere keer maar met een paar landen bij de Commissie aanklopt. (...) Het gaat om het politieke krachtenveld en ook de kracht van de interne markt. (...) In de vorige Commissieperiode kregen we weinig gehoor. We bereikten bij de lidstaten ook geen succes toen we een gezamenlijke brief wilden uitsturen, bijvoorbeeld over business en human rights, om een echt mandaat te geven aan EDEO. (...) Wat mij betreft kijken we naar en-en, want het Commissietraject, het Europese traject, is heel belangrijk, maar we kunnen daar niet per se op wachten. Dat is niet iets wat we ons moeten permitteren, maar effectiever is het uiteraard wel, ook kijkend naar de beïnvloeding die je internationaal kunt hebben, want het gaat om ketens. (...) Wij zetten in op en-en. (...) Maar ik denk niet dat het zo makkelijk zal zijn, hoor, op Europees vlak. Als ik kijk naar de weerstand die we ondervonden om de brief over business en human rights mee te ondertekenen en uit te zenden: het ging om vier landen, en wij waren een van de vier.”

⁵ IOB (2019), [Evaluation of the Dutch government's policy on international responsible business conduct \(2012-2018\)](#), p. 128.

⁶ Zie de tijdslijn op de website van de [Europese Commissie](#).

⁷ MVO Platform, [Visiestuk brede nationale due diligence wetgeving](#) en [Effectief toezicht op MVO](#).

⁸ Zie ook C. van Dam & M. Scheltema (2020), [Opties voor afdwingbare IMVO-instrumenten](#), p. 103-104.